

۲۰۱۹/۰۲/۱۸

د ستراتیژیکو او سیمه بیزو څېړنو مرکز

تعدیل قانون انتخابات؛ گامی برای شفافیت در انتخابات

مرکز مطالعات استراتیژیک و منطقی

حکومت افغانستان پس از چندین نشست مشورتی با حضور برخی از نامزدان ریاست جمهوری، نماینده‌گان شماری از نامزدان، احزاب سیاسی و نهادهای مدنی ناظر انتخابات، یک کمیتهٔ تخنیکي را به هدف تعدیل قانون انتخابات و آوردن اصلاحات در کمیسیون‌های انتخاباتی تشکیل داد.

این کمیته که در ترکیب آن نماینده‌گان احزاب سیاسی، نماینده‌گان نامزدان ریاست جمهوری و نهادهای ناظر انتخابات قرار داشتند، به اتفاق همه مسودهٔ نهایی تعدیل در قانون انتخابات را ترتیب داد و هفتهٔ گذشته (۲۳ دلو ۱۳۹۷ هـ ش) در نشست کابینه مورد تصویب شورای وزیران قرار گرفت و بعداً از سوی **رئیس جمهور** افغانستان توشیح گردید.

همزمان با تصویب و توشیح قانون جدید انتخابات تمام اعضاء و رئیسان کمیسیون‌های انتخاباتی با صدور **فرمان** رئیس جمهور غنی از وظایف شان عزل شدند و نیز از سوی لوی څارنوالی کشور **ممنون الخروج** اعلام شدند.

سیستم انتخابات افغانستان، چگونگی تعدیلات وارد شده در قانون انتخابات، امیدواری‌ها در رابطه به شفافیت در سیستم انتخابات و نیز نگرانی‌های موجود نسبت به عملی شدن این تعدیلات تازه در قانون انتخابات، از جمله مواردی اند که در اینجا مورد بحث قرار گرفته شده‌اند.

سیستم انتخابات افغانستان

بر اساس قانون قبلی انتخابات افغانستان، روش **سیستم انتخاباتی** در این کشور، نظام انتخاباتی رأی واحد غیر قابل انتقال یا (SNTV) بود. این سیستم بیشتر در کشورهایی استفاده می‌شود که انتخابات را به تازه‌گی تجربه می‌کنند. در این سیستم انتخاباتی هر رأی دهنده، حق یک رأی دارد و رأی آن‌ها غیر قابل انتقال است. یعنی آراء رأی‌دهندگان غیر قابل انتقال به سایر نامزدها یا حزب سیاسی می‌باشند. به طور مثال، اگر در حوزهٔ انتخاباتی چندین کرسی موجود باشد، نامزدهای که بیشترین رأی را به دست آورند، برندهٔ انتخابات شمرده می‌شوند.

بعد از سقوط رژیم طالبان در افغانستان بدون احزاب جهادی کدام حزب دیگری که بتواند با این احزاب هم‌تراز به شمار آید، وجود نداشت. گمان بر این است که با در نظر داشت همین مورد از سوی جامعهٔ جهانی نظام انتخاباتی رأی واحد غیر قابل انتقال برای افغانستان به دلایل سیاسی تجویز گردید؛ چون اگر آن زمان چنین نمی‌شد با توجه به سابقه و امکانات احزاب جهادی، همین احزاب برندهٔ انتخابات می‌شدند.

د پانو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په څیر و لولئ

پس از سقوط رژیم طالبان و روی کار آمدن نظام جدید، در طول ۱۸ سال گذشته بدلیل این که نظام انتخاباتی افغانستان بر بنیاد رأی واحد غیرقابل انتقال استوار بود، باعث شد که احزاب سیاسی در کشور رشد نکنند.

تعدیل در قانون انتخابات

با آنکه پس از انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۱۴ م بر اساس توافقنامه حکومت وحدت ملی، در کمیسیون‌های انتخاباتی تغییراتی نیز آمد؛ اما این تغییرات نتوانست موجب اصلاحات بنیادی در کمیسیون مستقل انتخابات گردد. تأخیر سه ساله در انتخابات ولسی جرگه و برگزاری آن به شکلی که تا حال نتایج نهایی تمام ولایات اعلام نشده است، یکی از نمونه‌های بزرگ ضعف در کارکرد این کمیسیون‌ها می‌باشد.

تعدیل در قانون انتخابات و آوردن اصلاحات در کمیسیون‌های انتخاباتی یکی از تعهدات حکومت وحدت ملی و خواست‌های مکرر احزاب سیاسی، نهادهای ناظر بر انتخابات و نهادهای بین‌المللی حامی انتخابات در افغانستان بود که بالاخره حکومت در این باره اقدام کرد و با ایجاد کمیته متشکل از نماینده‌گان احزاب سیاسی، نماینده‌گان کاندیداها و نهادهای مرتبط به انتخابات، این گام را برداشت.

ماده‌های یازدهم، دوازدهم، سیزدهم، چهاردهم، فقره (۳) ماده شانزدهم، ماده‌های نوزدهم، بیست‌ویکم، بیست‌ودوم، بیست‌وسوم، بیست‌وهشتم، بیست‌ونهم، فقره (۱) ماده سی‌ویکم، ماده‌های سی‌ودوم، سی‌وسوم، چهل‌ویکم، فقره (۲) ماده شصت‌ویکم، فقره (۲) ماده شصت‌وچهارم، فقره‌های (۲ و ۳) ماده هفتادوچهارم، هفتادونهم، جز ۲ فقره (۱) و فقره (۵) ماده هشتادوسوم، ماده‌های هشتادوپنجم، هشتادونهم، نودوسوم و فقره‌های (۴ و ۵) ماده نودوچهارم و فقره (۱) ماده یکصدوهشتم از جمله موادی اند که در قانون انتخابات منتشره جریده رسمی شماره (۱۲۲۶) سال ۱۳۹۵ هـ ش تعدیل گردیده اند. در اینجا چند مورد مهم آن را ذکر می‌کنیم:

تغییر سیستم رأی واحد غیر قابل انتقال به سیستم چند بعدی: سیستم انتخاباتی چند بعدی (MDR) در فرع نظام تناسبی قرار می‌گیرد. در این سیستم سه نوع فهرست نامزدان تشکیل می‌شود: «فهرست ایتلاف نامزدان مستقل؛ فهرست ایتلاف احزاب سیاسی؛ و فهرست احزاب سیاسی.» در این سیستم آراء در درون هر فهرست قابل انتقال می‌باشند. طرفداران این سیستم می‌گویند که سیستم چند بعدی زمینه برای رقابت عادلانه برای نامزدان مستقل و هم مشارکت و رقابت عادلانه برای احزاب سیاسی مهیا می‌کند.

در ماده دوم فرمان تازه رئیس جمهور غنی در رابطه به تعدیل قانون انتخابات گفته شده که «انتخابات بعدی با نظام انتخاباتی چند بعدی برگزار می‌گردد. کمیسیون مستقل انتخابات با همکاری احزاب سیاسی ثبت شده در وزارت عدلیه و نهادهای جامعه مدنی مرتبط به انتخابات، تدابیر لازم را اتخاذ کرده و طرح خود را به شمول تعدیل قانون انتخابات در خلال یک ماه بعد از شروع کار کمیسیون، جهت تصویب به کابینه ارایه کند.»

حذف کمیته گزینش: کمیته گزینش مسوولیت داشت که بعد از طی مراحل اسناد و سوانح افرادی که برای عضویت در کمیسیون معرفی شده بودند، ۲۱ تنی که دارای بلندترین و مناسب ترین معیارهای قانونی بودند را با رعایت ترکیب قومی و جنسیتی به ریاست جمهوری معرفی نماید و رئیس جمهور از میان آنان با رعایت ترکیب قومی و جنسیتی اعضای کمیسیون را انتخاب می‌کرد.

د پانو شمیره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
پادونه: دلپکنی د لیکنيزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له رالپولو مخکې په څير و لولئ

با تعدیل در قانون انتخابات کمیته گزینش حذف شده است. بر اساس قانون جدید احزاب راجستر شده در وزارت عدلیه هر یک، یک نفر و نهادهای مدنی مرتبط به انتخابات ۱۵ نفر واجد شرایط را که حد اقل ۵ تن آنان زنان باشند در مدت هفت روز به هدف تعیین اعضای کمیسیون، کمیسیون شکایات و دارالانشای کمیسیونها به رئیس جمهور کشور پیشنهاد می کنند.

در قانون آمده که هرگاه شخص رئیس جمهور کاندیدای ریاست جمهوری باشد، در این صورت رئیس جمهور و کاندیدان ریاست جمهوری هر یک به چهارده نفر «هفت تن برای کمیسیون انتخابات، ۵ تن برای کمیسیون شکایات، دو تن هم برای روسای دارالانشای هر دو کمیسیون» رأی می دهند. رئیس جمهور از میان اشخاص که بیشترین رأی را کسب کردند هفت تن را به حیث اعضای کمیسیون با رعایت ترکیب قومی، جنسیتی و حد اقل دو زن را برای دور اول به ترتیب ذیل تعیین می کند:

چهار عضو برای مدت پنج سال

سه عضو برای مدت سه سال

استخدام کارکنان دایمی: کارکنان دایمی دارالانشاء و دفاتر ولایتی کمیسیون طبق طرزالعمل خاصی که از طرف کمیسیون و کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی مشترکا تصویب می گردد، از طریق رقابت آزاد استخدام می گردند.

کمیسیون شکایات انتخاباتی: کمیسیون شکایات انتخاباتی دارای ۵ عضو می باشد. بر بنیاد قانون جدید به منظور تأمین شفافیت بیشتر در رسیدهگی به اعتراضها و شکایت های ناشی از تخطی و تخلف انتخاباتی، حکومت می تواند در تفاهم با سازمان ملل متحد، دو نفر از متخصصان بین المللی امور انتخابات را به عضویت مرکزی شکایات بدون حق رأی تعیین نماید.

استفاده از سیستم الکترونیک: بر بنیاد قانون جدید کمیسیون مستقل انتخابات مکلف است، به منظور تسریع پروسه انتخابات و تأمین شفافیت، تدابیری را اتخاذ نماید که همه مراحل پروسه انتخابات به شمول ثبت نام و تشخیص رأی دهندهگان مطابق طرزالعمل مربوطه با استفاده از سیستم الکترونیکی و تکنالوژی بایومتریک به طور مصئون صورت گیرد.

همچنان کمیسیون مکلف است، سیستم مذکور را قبل از استفاده توسط مراجع با اعتبار ملی و بین المللی مورد ارزیابی تخنیکی قرار دهد.

نتیجه گیری

در کل با توجه به وضع انتخابات گذشته و کارکرد کمیسیونهای انتخاباتی، نظام انتخابات افغانستان و ساختار کمیسیونهای انتخاباتی نیاز به اصلاح و تعدیل داشت. هرچند حکومت افغانستان در این عرصه دیرهنگام اقدام کرد؛ اما ظاهراً اقدام خوبی است و امیدواریها را در رابطه به شفافیت این پروسه بیشتر ساخته است.

از سویی هم با آنکه حکومت افغانستان با توافق نمایندهگان احزاب سیاسی، نمایندهگان نامزدان ریاست جمهوری و نهادهای ناظر انتخابات مسوده نهایی تعدیل در قانون انتخابات را ترتیب داد و رئیس جمهور افغانستان آن را توشیح کرد؛ اما نگرانیها از چگونگی عملی شدن آن نیز وجود دارد. در حالی که برای انتخابات ریاست جمهوری ۱۳۹۸ هـ ش تنها حدود

د پانو شمیره: له 3 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابلو. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلینکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

پنج ماه باقی مانده است و از سوی دیگر کمیسیون انتخابات در عین آغاز پروسه انتخابات ریاست جمهوری با تغییراتی گسترده روبرو شد، بدون تردید بر کار و روند انتخابات آینده ریاست جمهوری تأثیر خود را دارد. بر بینهاد تعدیل در قانون انتخابات، لیست رأی دهنده گان باید بر اساس دستگاه بایومتریک تهیه شود تا بتواند از جعل و تقلب جلوگیری کند؛ اما الکترونیکی شدن سیستم انتخابات با در نظر داشت تجربه ناکام بایومتریک در پروسه انتخابات پارلمانی، نگرانی هایی نیز با خود دارد.

با تمام موارد ذکر شده در کل برگزاری انتخابات در زمان معین آن وابسته به گفتگوهای اخیر صلح میان طالبان و امریکا خواهد بود، خلیلزاد در اظهارات اخیر خود بار دیگر به این مسئله اشاره کرده است که در صورت رسیدن و یا نزدیک شدن به توافق صلح با طالبان انتخابات ریاست جمهوری به تعویق خواهد افتاد. در این میان برخی تحلیل هایی نیز وجود دارد که اقدامات اخیر حکومت در رابطه به کمیسیون انتخابات، نوع فشار بر امریکا و طالبان در خصوص گفتگوهای اخیر صلح پنداشته می شود؛ اما در حالیکه حکومت نمی تواند بدون حمایت مالی جامعه جهانی انتخابات را برگزار کند، چنان می نماید که انتخابات ریاست جمهوری در ۲۹ سرطان ۱۳۹۸ هـ ش برگزار نشود و ممکن تا چند ماه دیگر به تعویق بیافتد. پایان

د پانو شمیره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ